

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Херсонська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Херсонської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 000 166 осіб, що складало 2,44 % від загального населення України. Із наведених даних жоден показник ресурсів та діяльності закладів охорони здоров'я не перевищував, не дорівнював чи навіть не наближався до частки населення області в структурі населення України. Ці показники в 1,5–2,5 разів менші за частку населення області в структурі населення України, тобто Херсонська область має вкрай погану забезпеченість ресурсами охорони здоров'я. Дана ситуація пояснюється тим, що частина області окупована ворогом та зазнала значного руйнування медичної інфраструктури внаслідок бойових дій.

Показник	Україна	Херсонська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 000 166	2,44
Число лікарняних закладів	1 096	20	1,82
Загальне число ліжок	228 351	4 081	1,79
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	33	1,43
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	10	0,83
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	396	1,20
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	6 237	0,52
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	52 950	1,14
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	1 454	1,09
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	3 407	1,49

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 рік, %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Херсонській області тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 110 926 підтверджених випадків цієї інфекції або 1,99 % від всіх випадків в Україні, що помітно менше частки населення області в структурі населення країни (2,44 %).

Це може вказувати як на дещо меншу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на недостатньо якісні заходи з виявлення випадків COVID-19 у зв'язку з дефіцитом медичних ресурсів. Щодо кількості померлих, то в області % померлих дещо більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (2,65 %) помітно більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Також і летальність медпрацівників в області дещо більша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Херсонська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	110 926	1,99
Померло від COVID-19, всього	112 481	2 935	2,61
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	2,65	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	2 796	1,81
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	27	2,15
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,97	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	8,9	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Херсонській області є ГРВІ, які в 8,4 рази менше загального показника України. Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області грип та скарлатина не реєструвались, а вітряна віспа мала показник у 87,8 рази менший, ніж в цілому в Україні. Стан реєстрації захворюваності на кишкові інфекції в Херсонській області також мав дуже низькі показники: ГКІ встановленої та невстановленої етіології – відповідно в 9,45 та 9,72 рази менше, зоонозні сальмонельози – в 21,52 рази менше, ніж по Україні в цілому, ротавірусна інфекція не реєструвалася взагалі. Зоонозна хвороба Лайма в 11 разів менше показника України, а лептоспіроз – в 2,5 рази менше.

Аскаридоз в регіоні не реєструвався. Низький рівень реєстрації поширених інфекцій в області обумовлений окупацією частини області та негативним впливом бойових дій на медичну інфраструктуру.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Херсонська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	1 526,85
Грип	32,41	0,00
Вітряна віспа	96,64	1,10
Скарлатина	25,48	0,00
ГКІ встановленої етіології	52,93	5,60
ГКІ невстановленої етіології	70,01	7,20
Інші (зоонозні) сальмонельзи	10,76	0,50
Ротавірусний ентерит	7,32	0,00
Хвороба Лайма	11,98	0,10
Лептоспіроз	1,06	0,40
Аскаридоз	40,56	0,00

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів (0) інфекційних захворювань в 2023 році в Херсонській області становить 0 % від їх загальної кількості в Україні. Відсутність зареєстрованих спалахів інфекційних хвороб, ймовірно, свідчить не стільки про реальне епідемічне благополуччя, скільки про відсутність дієвої системи епідеміологічного нагляду та браком інших медичних ресурсів, викликаних окупацією частини області ворогом, руйнуванням медичної інфраструктури та міграцією населення регіону в інші області України.

Показник	Україна	Херсонська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	0	0
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	0	0
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	0	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	0	–
Лабораторно підтверджені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	–	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	–	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Херсонській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви, ТБ + ВІЛ,

дитяча захворюваність до 14 років) та смертність від нього були значно нижчими (в 3–10 разів), ніж в цілому в Україні.

Загалом значно нижчі показники інцидентності та смертності від ТБ в Херсонській області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ є суттєво нижчими, ніж аналогічні загальнонаціональні показники і були в межах від 36,1 % до 53,8 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Дану ситуацію цілком можна пояснити руйнуванням системи протитуберкульозної служби та міграцією хворих на туберкульоз в інші області внаслідок воєнних дій, які ведуться в регіоні.

Показник	Україна	Херсонська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+ рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	15,2
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	1,7
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0–14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	0
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	2,2
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	51,5
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	36,1
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	53,8

Показники ТБ у Херсонській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Херсонській області на обліку знаходилось 4 115 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 85 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 2,61 % та 0,66 % від показників по Україні.

Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 14 осіб, тобто 0,42 % від показника по Україні.

Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 3 випадки. Це 0,17 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

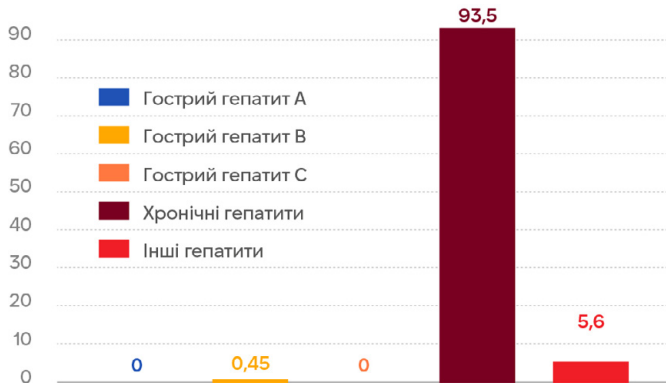
Показник	Україна	Херсонська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 000 166	2,44
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	85	0,66
Число нових випадків СНІДу	3 351	14	0,42
Число нових смертей від СНІДу	1 717	3	0,17
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	4 115	2,61

Питома вага показників Херсонській області та України за 2023 р., %

Вірусні гепатити

В 2023 році в Херсонській області було зареєстровано 107 випадків вірусних гепатитів, що становить 1,08 % від показника по Україні.

В структурі переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 93,5 %. Гепатити А, В, С та інші гепатити складають 0 %, 0,9 %, 0 % та 5,6 % відповідно.

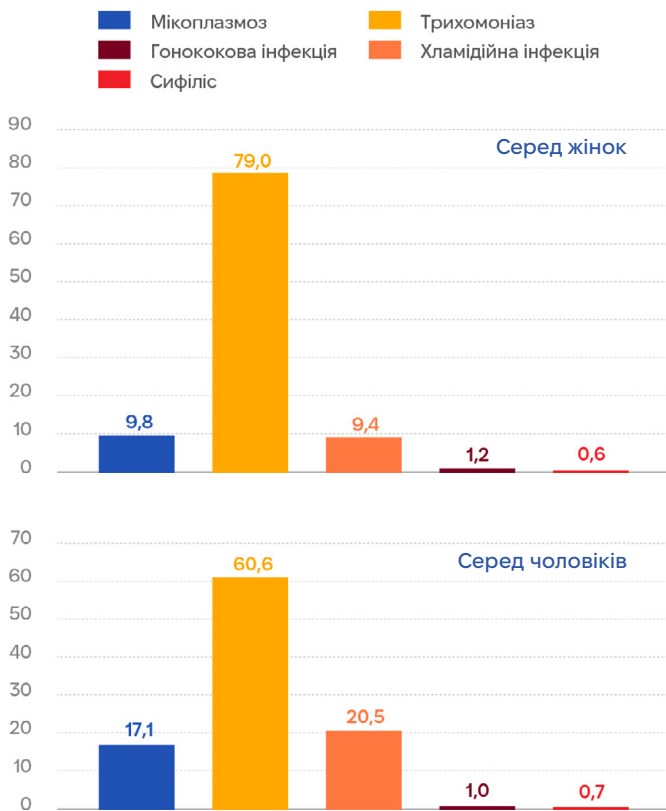

Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р, %

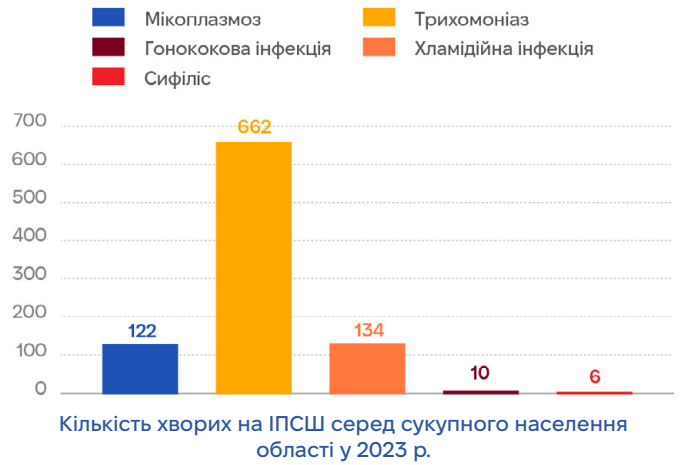
Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році в Херсонській області було зафіксовано 934 випадки захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (662 особи) захворіли на трихомоніаз, що становить 70,9 % від усіх випадків ІПСШ.

Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 520 випадків проти 414 серед чоловіків. І у чоловіків (60,6 %), і у жінок найчастіше реєструвались випадки (79,0 %) трихомоніазу.

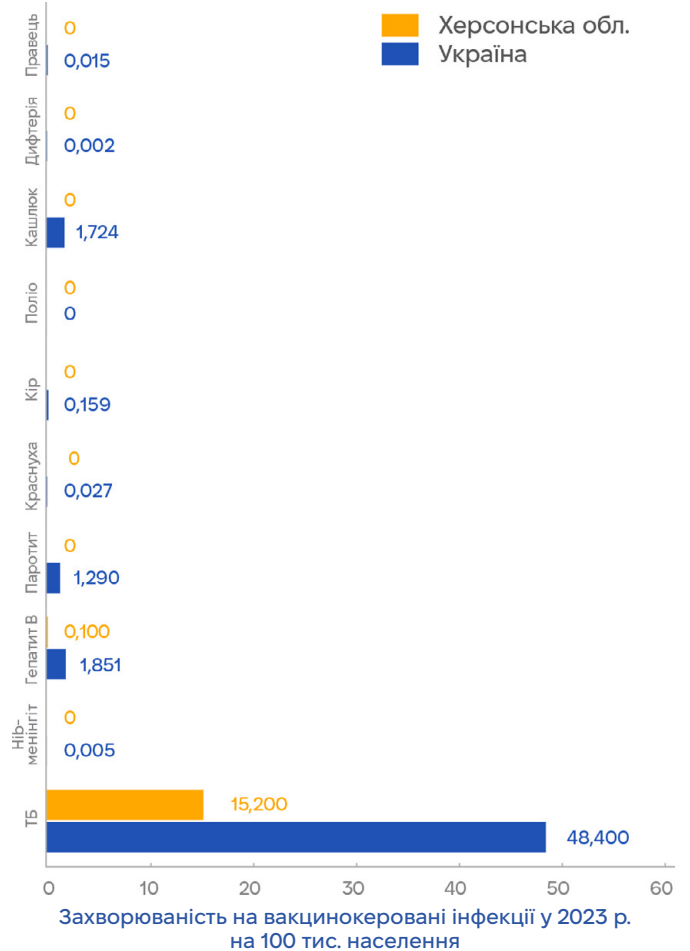
Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р, %

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

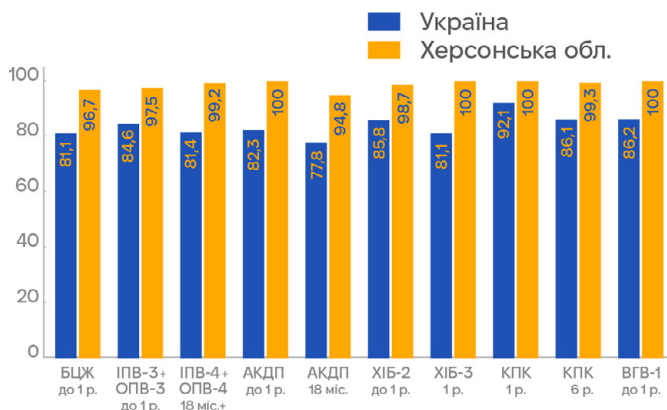
В 2023 році в Херсонській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, але при цьому показник захворюваності в області був втричі меншим за загальний показник по Україні. Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація з їх реєстрації в області є відносно сприятливою: захворюваність на НіВ-менінгіт, паротит, краснуху, кір, поліомієліт, кашлюк, дифтерію та правець була нульовою. Гепатит В мворога ав показник у 18,5 разів менший, ніж загальноукраїнський. Така на перший погляд сприятлива ситуація швидше за все обумовлена відсутністю достатньої медичної інфраструктури через негативний вплив бойових дій та обстріли території області ворогом.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

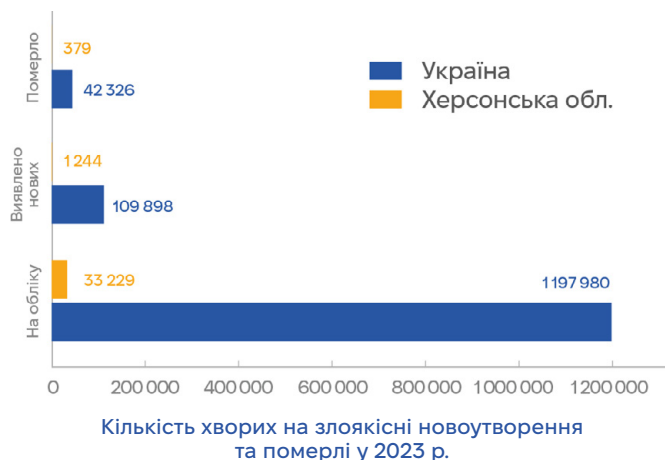
Порівняно із загальними показниками в Україні в Херсонській області високі показники охоплення щепленнями – за всіма щепленнями, що передбачені календарем щеплень, рівень охоплення перевищує загальноукраїнський й коливається в залежності від щеплення в межах від 94,8 % до 100 % виконання плану, що особливо важливо в умовах військового стану.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою.

Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 25,9 % нових випадків.

Кількість хворих на злоякісні новоутворення та померлі у 2023 р.

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Херсонській області на обліку перебувало 33 229 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 2,77 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 1244 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 3,74 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Вінницькій області. Серед виявлених нових випадків захворювань кількість жінок становила 52,01 %, а чоловіків – 47,99 %, але серед померлих (всього 379 осіб) більше було чоловіків (54,62 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (44,54 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (32,12 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Херсонській області під наглядом перебувало 8 222 особи з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 5 610 осіб були охоплені відповідним лікуванням (68,23 %). В області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (67,94 %), опіоїди (14,14 %), інші психоактивні речовини (12,16 %) та канабіоїди (5,75 %).

В 2023 році в області вперше взято під нагляд 626 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (31,77 %), інші психоактивні речовини (27,09 %), канабіоїди (13,55 %) та опіоїди (2,8 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю всього	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	129	31,77	5 116	67,94	166	3,24
опіоїдів всього	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	112	27,59	1 065	14,14	235	22,07
канабіоїдів всього	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	55	13,55	433	5,75	15	3,46
інших психоактивних речовин – всього	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	110	27,09	916	12,16	158	17,25
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	626	100	8 222	100	5 610	68,23

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Херсонській області було зафіксовано 286 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 203 дитини, що становить відповідно 0,16 % та 0,16 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 0 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 0 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 8 випадків (0,59 %) від 1345 випадків по усій Україні або 28,27 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 на 1000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 130 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 130 випадків, в тому числі рак шийки матки – 29 випадків (або відповідно 1,03 %, 1,06 % та 0,98 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Херсонська обл.	%
Пологів всього	178 468	286	0,16
Материнська смертність	33	0	0
Абортів всього	42 683	203	0,48
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	283	0,16
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	8	0,59
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	130	1,03
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	130	1,06
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	29	0,98

Резюме/рекомендації

Херсонська область незадовільно забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами. Жоден показник ресурсів та діяльності закладів охорони здоров'я області не перевищував, не дорівнював чи навіть не наближався до частки населення області (2,44 %) в структурі населення України. До того ж тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ. Значна частина області окупована ворогом.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків (1,99 %) та смертей від COVID-19 (2,61 %) в цілому пропорційно відповідає кількості населення. Летальність в області (2,65 %) помітно більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на недостатній рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, тому є необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

ДТП та їх наслідки

В 2023 році в Херсонській області було зафіксовано 155 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (0,7 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 219 осіб і загинуло 26 осіб, що становить 0,7 % і 0,9 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 21 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (0,3 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 3 та травмовано 18 пішоходів.

Всього 3 ДТП було скоєно з вини пішоходів (0,4 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 1 та ще 2 особи травмовано.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші інфекції формально є сприятливим. В Херсонській області є ГРВІ, які в 8,4 рази менше загального показника України. Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області грип та скарлатина не реєструвались, а вітряна віспа мала показник у 87,8 рази менший, ніж в цілому в Україні. Стан реєстрації захворюваності на кишкові інфекції в Херсонській області також мав дуже низькі показники: ГКІ встановленої та невстановленої етіології – відповідно в 9,45 та 9,72 рази менше, зонозні сальмонельози – в 21,52 рази менше, ніж по Україні в цілому, ротавірусна інфекція не реєструвалась взагалі. Зоонозна хвороба Лайма в 11 разів менше показника України, а лептоспіроз – в 2,5 рази менше.

Спалахів інфекційних хвороб в області не зареєстровано. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році в Херсонській області захворюваність на туберкульоз та смертність від нього були значно нижчими (в 3–10 разів), ніж в цілому в Україні. Показники інших соціально значущих інфекцій (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) були значно нижче загальних показників по країні. Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Порівняно із загальними показниками в Україні в Херсонській області високі показники охоплення щепленнями – за всіма щепленнями, що передбачені календарем щеплень, рівень охоплення перевищує загальноукраїнський й коливається в залежності від щеплення в межах від 94,8 % до 100 % виконання плану.

Близько 25,9 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки ранне

виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (67,94 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Материнська смертність в області була нульовою, але малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була значно вище загальноукраїнської (28,27 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), тому доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
Hib(ХІБ)	Інфекція, що викликається Haemophilus influenzae type b	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

 www.phc.org.ua
 www.ukrstat.gov.ua
 www.ncru.inf.ua
 www.patrolpolice.gov.ua
 www.dsp.gov.ua